

nepadoties

EGONA ZĪVERTA FOTO

<< "Sentiments jeb noskaņa visapkārt ir tāda drūma. Par to, protams, jārunā un jāgatavojas, bet, no otras puses, tas varbūt cilvēkos automātiski rada pārliecību, ka tagad labāk taupīt, jo būs tikai sliktāk. Lai gan grūti jau pateikt, kā būs īstenībā," spriež uzņēmējs.

"Izskatās diezgan traģiski, jo citus gadus, šķiet, tik klusi kā šogad nav bijis," vērtē restorāna "Pastnieka māja" saimnieks Jānis Samoilovs.

Arī viņš teic – šobrīd ļoti izteikti jūtams, ka cilvēkiem ir mazāk naudas, arī ikdienas pusdienotāju skaits samazināties krasi.

"Kā tiksiet galā ar rēķinu apmaksu?" jautā laikraksts. "Nezinu, skatīsimies! 22 gadus dzīvojam, mēģināsim tikt galā," viņš atbild.

Kad septembrī saņēmis elektrības rēķinu par augustu, viņam esot "atkāries žoklis". "Tādu ciparu mūžā nebiju redzējis. Vienkārši biju šokā, tas bija negaidīts sitiens zem jostas vietas," atzīst J. Samoilovs. Rēķins bija pieaudzis trīskārt. Savukārt pēdējais rēķins par oktobri, ņemot vērā valsts kompensāciju, bijis "ļoti labs".

"Taču lasīju presē, ka lietuvieši nolēmuši sabiedriskajā ēdināšanā piemērot samazināto PVN. Mūsējie jau vispār šajā ziņā

nekustas," nosaka uzņēmējs.

Jāatzīmē gan, ka Lietuvā PVN likme ēdināšanas pakalpojumiem samazināta no 21% uz 9% jau kovida pandēmijas laikā. Novembra nogalē kaimiņvalsts parlaments atbalstīja samazinātās PVN likmes saglabāšanu līdz nākamā gada beigām.

Liek likmi uz vasaru

Septembra nogalē pēc rekonstrukcijas durvis vēra Zemīšu ģimenei piederošā kafējnīca "Panna". Faktiski šī ēstuve pārtrauca darbību kovida krīzes laikā, bet jaunā veidolā atdzima nākamajā dižķībelē – energoenerģiju krīzē.

"Ilgu laiku "Panna" bija ciet kovida pandēmijas dēļ. Pēc tam sekoja visādi ierobežojumi un īsti nevarēja saprast, varēs strādāt vai tomēr ne. Tad kafējnīcu vienkārši aizvērām un šī gada aprīlī sākām tās rekonstrukciju. Atverot kafējnīcu, rēķinājāmies, ka būs grūti. Taču, tā kā mums ir ģimenes uzņēmums, nevis, piemēram, ēstuvju ķēde, un mums pašiem pieder arī "Pannas" ēka, tad mums izpaliek tāda pozīcija kā īres maksa. Jebkurā gadījumā renovācijā esam ieguldījuši daudz resursu, un tos mēs pašlaik nespējam atpelnīt," pastāsta kafējnīcas līdzīpašniece Gabriela Zemīte.

Investīcijas Zemīšu ģimene plāno atpelnīt gada laikā, cerot uz rosīgu vasaru Liepājā, kad notiks arī vairāki vērienīgi pasākumi – gan grupas "Prāta vētra" koncerts, gan festivāls "Summer Sound", kas atvilinās uz pilsētu daudz viesu. "Līdz ar to ceram, ka tad būs liels ietirgojums. Mēs arī rēķinājāmies, ka visi citi ēdinātāji cels cenas, tikmēr paši esam centušies tās saglabāt, cik vien zemas iespējams. Mūsu taktika ir strādāt gan uz ēdiena kvalitāti, gan apmeklētāju daudzumu," teic G. Zemīte.

Pretēji citām ēstuvēm, "Panna" vakara stundās plāno strādāt ilgāk – līdz pulksten 20, bet piektdienās un sestdienās līdz pulksten 21.

"Protams, mums jau arī ir stress un gribētos, lai ir labāk, bet tā nav lieta, ko mēs varam ietekmēt vai mainīt. Ceram uz labāko. Šī ziema ir jāiztur, domas par kafējnīcas slēgšanu un padošanos mums nav. Mēs vienkārši gaidīsim vasaru un cerēsim, ka cilvēki pie mums nāks aizvien vairāk. Tāpēc savu kafējnīcu esam arī izrotājuši ar skaistiem Ziemassvētku dekorējumiem. Cenšamies piedāvāt vietu, kur atnākt, papusdienot un noķert svētku sajūtu."

Biznesam draudus nesaskata

Aizvadītās nedēļas nogalē uzņēmēja un tetovēšanas meistare Līna Pelēce telpās Lielajā ielā 7 īstenojusi savu jauno ieceri – "Tinte un kafija", vienuviet atverot kafējnīcu, veikalu un tetovēšanas studiju. Kas ļāva uzdrošināties, paplašināties laikā, kad tik daudzi uzņēmēji apsver beigt vai jau beiguši savu darbību? L. Pelēces devīze, kas ļauj virzīties uz priekšu un paplašināties, skan: "Nevajag baidīties!" Viņa zina ne viena vien uzņēmēja pieredzi, kurš tagad ir izvēles priekšā – turpināt vai beigt darbu. No tiem, kas vairs nestrādā, dzirdēts, ka Liepājā ir lielas problēmas atrast labus darbiniekus, tādus, kas nebūtu slinki un tiešām grib strādāt. Nekad nav tā, ka uzņēmēja spēja turpināt iesākt balstītos tikai kādā vienā iemeslā, piemēram, elektrības vai apkures cenu pieaugumā. Bet, protams, ja rēķini un izdevumi pieaug dramatiski, ir jāpieņem lēmums, vai turpināt darbu būs rentabli.

L. Pelēce: "Ja cenu kāpums tik ļoti var ietekmēt biznesu, tad varbūt tas jau sākotnēji nebija ar perspektīvu. Iespējams, uzņēmējam vienkārši zudusi motivācija darboties, turpināt. Mana motivācija šobrīd ir liela. Pagājis pavisam neilgs laiks, kopš atvērtā "Tinte un kafija", un mums iet labi. Teikšu godīgi, aizejošais gads izvērtās labākais manā biznesā, kāds bijis līdz šim. Neskatoties uz to, ka tiek runāts, ka pirktspēja samazinās. Savam biznesam šobrīd draudus nesaskatu un varu arī palīdzēt māksliniekiem, kuru darbus tirgojam." Uzņēmēja vēl piebilst, ka, viņasprāt, daudz sliktā izdara neracionālās bailes, runas, informācija, kas dzīvo sabiedrības prātos, sak, viss tik slikti un būs vēl sliktāk. Patiesībā šo informāciju varot pielīdzināt viltus ziņām, kam ļaudis tic un pieņem atbilstošus lēmumus. Tieši tāpat notiek arī uzņēmējdarbības vidē. "Manuprāt, daudz vairāk vajag uzturēt možu un optimistisku garu un citam citu iedvesmot, turēt uz pozitīva viļņa," uzskata L. Pelēce. "Domāju, ka šobrīd atvērt jaunu uzņēmumu pat kaut kādā ziņā ir vieglāk nekā noturēt uz viļņa veco, jo pastāvīgie klienti tomēr seko cenu pieaugumam, un tas neiepriecina, attur no turpmākas sadarbības. Jaunam uzņēmumam jauns piedāvājums un cenas. Mana kā uzņēmējas izvēle ir nesekot, neļauties negatīvisma vilnim; pieņemt racionālus lēmumus; čakli strādāt un turēt augstu motivāciju iesākt turpināt."▶

EKSPERTS

Ja mirs ēdināšanas uzņēmumi, mirs arī tūrisms

Jānis Jenzis,
Latvijas Restorānu
biedrības prezidents

Šobrīd ir vērojama situācija, ka daudzi uzņēmēji ar ilggadēju pieredzi aiziet no uzņēmējdarbības ēdināšanā. Tieši no reģioniem saņemam ziņas par uzņēmumu slēgšanu. Baidos, ka šī tendence turpināsies. Mēs zaudējam konkurētspēju Baltijā un Eiropā, un tas ir slikti tūrisma. Jo tieši tūristiem interesantākie ēdināšanas uzņēmumi – koncepta kafējnīcas, dzīves stila restorāni – ir visievainojamākie šajā krīzē.

Citas valstis, jau sākoties krīzei, samazināja nodokļus energoresursiem, tādējādi tiešā veidā sniedzot atbalstu. Mūsu valsts budžetā nodokļu ieņēmumu-

mi tikai no inflācijas un energoresursu cenu kāpuma ir strauji auguši. Nodokļi šiem resursiem netiek samazināti, un tas nav pareizi.

Diemžēl Finanšu ministrija jau 13 gadus ignorē faktu, ka 2009. gada PVN direktīva plaši runā par patēriņa nodokļu (PVN) paaugstināšanu un darbaspēka nodokļu samazināšanu, izņemot atsevišķas nozares, tajā skaitā arī ēdināšanu, kur iesaka samazināt PVN, jo ir liels darbaspēka ieguldījums, augsta pievienotā vērtība un ēnu ekonomikas riski. Tieši samazinātais PVN vadošo pasaules ekonomistu ieskatā ir labs instruments cīņā ar ēnu ekonomiku.

Es nesaprotu, vai politiķi un ierēdņi neredz kopsakarību – ja ēdināšanas uzņēmumi lēni nomirst, nomirs arī tūrisms un investīcijas. Kāpēc ēdināšanas kontekstā runāju par investīcijām Latvijā? Potenciālie investori pirms lēmuma pieņemšanas iepazīstas ar vidi, labklājību, un kvalitatīvs, interesants ēdināšanas piedāvājums ir viens no dzīves kvalitātes rādītājiem un var noskaņot investorus par labu investīcijām vienā vai otrā valstī, īpaši, ja investori šeit pārceļ birojus ar lielu darbinieku skaitu.▶

UZZIŅAI

- Latvijā 52% iedzīvotāju savu un savas mājsaimniecības finanšu situāciju vērtē kā apmierinošu, vienlaikus 32% to vērtē kā sliktu, liecina pētījumu kompānijas "Kantar" veiktās aptaujas dati, kas publicēti novembra nogalē.
- Tajā pašā laikā 12% Latvijas iedzīvotāju savu un mājsaimniecības finanšu situāciju vērtē kā labu vai ļoti labu.
- Savu un savas mājsaimniecības finansiālo situāciju biežāk kā labu vērtē iedzīvotāji vecumā 26–35 gadi, uzņēmumu vadītāji un augstākā līmeņa speciālisti. Savukārt iedzīvotāji vecumā 55–65 gadi savu un savas mājsaimniecības finanšu situāciju biežāk vērtē kā sliktu.
- Lai mazinātu finanšu slogu sev un savai ģimenei un taupītu uz degvielas un enerģijas patēriņa, Latvijas iedzīvotāji tuvākajā nākotnē apsver ikdienā ieviest dažādas preventīvas darbības, piemēram, 44% iedzīvotāju apsver iespēju mazāk ceļot, 26% – vairāk izmantot sabiedrisko transportu.
- Tāpat iedzīvotāji apsver vairāk pārvietoties kājām (37%) vai braukt ar divriteni (20%). Lai samazinātu izdevumus par elektroenerģiju, 11% Latvijas iedzīvotāju apsver uzstādīt saules paneļus, bet 18% plāno uzlabot mājas siltumizolāciju.
- Jautājot, ko iedzīvotāji šajā rudenī var iegādāties šī brīža inflācijas situācijas iespaidā, lielākā daļa norādījuši, ka var atļauties pirkt pamata pārtiku (80%) un apmaksāt mājsaimniecības rēķinus (78%). Mazāk par trešdaļu iedzīvotāju var šobrīd atļauties nobaudīt kafiju kafējnīcā (29%) vai nopirkt sev jaunu apģērbu (27%).
- Lai mazinātu ikmēneša izdevumus un uzlabotu mājsaimniecības finansiālo situāciju, Latvijas iedzīvotāji domā par ikdienas tēriņu samazināšanu (59%), kā mainīt ikdienas ieradumus (59%), piemēram, mazāk braukt ar auto, vairāk staigāt, sākt vairāk gatavot ēst mājās un tamlīdzīgi vai biežāk nekā iepriekš izvēlas pirkt lētākus zīmolus vai produktus (57%).

AVOTS: ZIŅU AĢENTŪRA LETA